

KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOK (módosított változat)

Az Infojegyzet a hazai kis- és középvállalkozások fejlesztéséhez kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló, [T/2938](#) számon benyújtott törvényjavaslatához kíván háttérinformációkat nyújtani. Szól a kis- és középvállalkozások (a továbbiakban kkv-k) hazai gazdaságban betöltött szerepéről, egyes jellemzőiről, az Európai Unió kkv politikájáról és a hazai finanszírozás néhány kérdéséről.

- A magyar kkv-k az SBA tíz alapelvéből hat területen teljesítenek az uniós átlag alatt. Legnagyobb fejlődés a pénzügyi források elérhetősége és a belső piac lehetőségeinek kihasználása terén történt. Magyarország leginkább a "második esély" kihasználása és a nemzetköziesedés terén van lemaradva az uniós átlaghoz képest (2017 SBA Fact Sheet Hungary).

- A kkv-k által megtermelt bruttó hozzáadott érték 2013 és 2016 között folyamatosan nőtt, 2016-ban 8,1 ezer milliárd Ft volt.

- „Az egy vállalkozásra jutó bruttó hozzáadott érték 35, az egy foglalkoztatottra jutó hozzáadott érték 42 százaléka volt az uniós országok átlagának, ami az alsó harmadot jelentette a tagállamok rangsorában” (Magyarország 2017, KSH).

- A 2019-ben induló Növekedési Hitelprogram Fix (NHP fix) célja az egészséges hitelszerkezet támogatása hosszú távú, alacsony kamatozású hitelek nyújtásával.

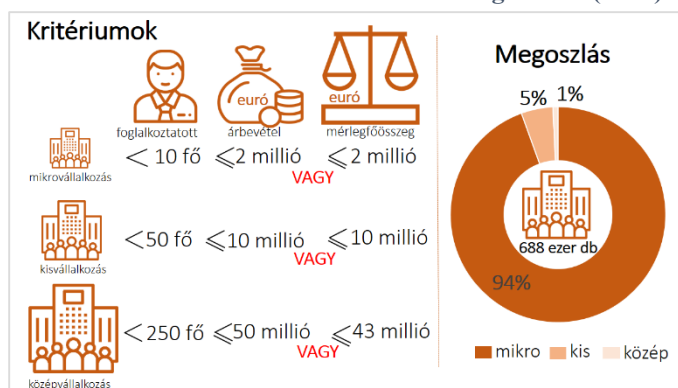
- A kisvállalati adók (pl. kata, kiva) választásának ösztönzése, az alanyi áfa-mentesség határának emelése serkenti a kkv-k versenyképességét, de az adónevek magas száma és az adminisztráció még mindig nagy terheket jelentenek számukra.

A kis- és középvállalkozások (kkv-k) jelentős szerepet töltenek be a magyar gazdaságban. **A kkv-k foglalkoztatják a munkavállalók több, mint kétharmadát, állítják elő a hozzáadott érték több, mint felét.** A kkv-k adják a nagyvállalatok beszállítói körének jelentős részét, rugalmasságuk és gyors reagálási képességük miatt a gazdasági növekedés fontos potenciálját jelentik. Az állam az üzleti és szabályozási környezet alakításával, a finanszírozási források szélesítésével, a munkaerőképzés vagy az innováció támogatásával lényeges szerepet játszik a kkv-k erősítésében. Bár Magyarország kedvezőtlen versenyképességi pozíciójáért nemcsak a kkv-k felelősek (Csáth, 2018), mindezekkel mégis lépéseket lehet tenni e pozíció további javítására. (A Világ gazdasági Fórum 2017-es [versenyképességi rangsorában](#) hazánk a 60. helyen szerepelt.)

A kkv-k **definíciójával** meghatározzák azoknak a vállalatoknak a körét, amely méretükből fakadóan nehezebben helyzetben vannak a verseny piacon, s emiatt védelemben, állami támogatásban (konkrét támogatás, adókedvezmény, adminisztrációs könnyítések stb.) részesülnek. A kkv-król szóló törvény ([2004. évi XXXIV. törvény](#) a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról) az EU vonatkozó ajánlásának ([2003/361/EK](#)) megfelelően két kritérium, **a foglalkoztatottak száma és a nettó árbevétel vagy mérlegfőösszeg** alapján sorolja be a vállalkozásokat. (3§(1))

A nemzetközi statisztikai gyakorlatban, így az Eurostat adataiban is, az összehasonlíthatóság érdekében csak a létszám kategória szerint sorolják be a vállalatokat. A KSH 2016-tól érvényben lévő módszertana a törvényben szereplő mindkét kritériumot figyelembe veszi. A kkv-k definíció jelenleg [felülvizsgálat alatt van](#) az EU-ban.

1. ábra: A kkv-k kritériumai és hazai megoszlása (2016)

Forrás: Infoszolg/2004. évi XXXIV. tv, KSH, 2016

A KKV-K AZ EURÓPAI UNIÓBAN

Az Európai Unióban működő vállalatok **99 százalékát kitevő mikro-, kis- és középvállalkozások négy ezer milliárd euró hozzáadott értéket állítottak elő** 2016-ban, ami 11 százalékkal haladta meg a válság előtti szintet. 2018-ban a szektor várhatóan 1,8 millió új álláshelyet teremt ([2017 SAB Fact Sheet EU28](#)). A szektor teljesítményét bemutató legfrissebb (2016) jelentés szerint a bővülési tendencia már a harmadik egymást követő évben tart, bár az egyes tagállamok teljesítménye vegyes képet mutat. A tagállamok közül 13-ban, köztük Magyarországon is a három fő kkv-mutató közül (kk-v száma, foglalkoztatottak száma, előállított hozzáadott érték) közül csak egyben vagy kettőben érték el a 2008 előtti szintet. **2017-re a teljes kkv szektorra vonatkozóan 2,5, 2018-ra 3,8 százalékos hozzáadott érték növekedést prognosztizáltak az EU-ban.** A növekedés minden gazdasági ágazatot jellemez, de a **legdinamikusabb fejlődést a tudás intenzív high tech szolgáltató szektorban működő kkv-k produkálják.**

A kkv-kal kapcsolatos eddigi legátfogóbb uniós kezdeményezés a 2008-ban indított Európai kisvállalkozói intézkedéscsomag ([Small Business Act](#) (SBA)), amelynek célja a növekedésre és a foglalkoztatásra irányuló modern kkv-politikára és a [Kisvállalkozások Európai Chartájára](#) épülő új politikai keretrendszer létrehozása. A csomag négy fő terület emel ki

(intelligens szabályozás, finanszírozás, alapítás és működés a belső piacon, versenypolitika), amelyekben a kkv-szektorra érintő jogszabályokkal, programokkal, források biztosításával stb. célozzák meg a vállalkozások erősítését. Az [SBA tíz alapelvet](#) fogalmaz meg, amelyek mentén meghatározzák, és folyamatosan értékelik az egyes kkv politikákat, nemzeti és uniós szinten is.

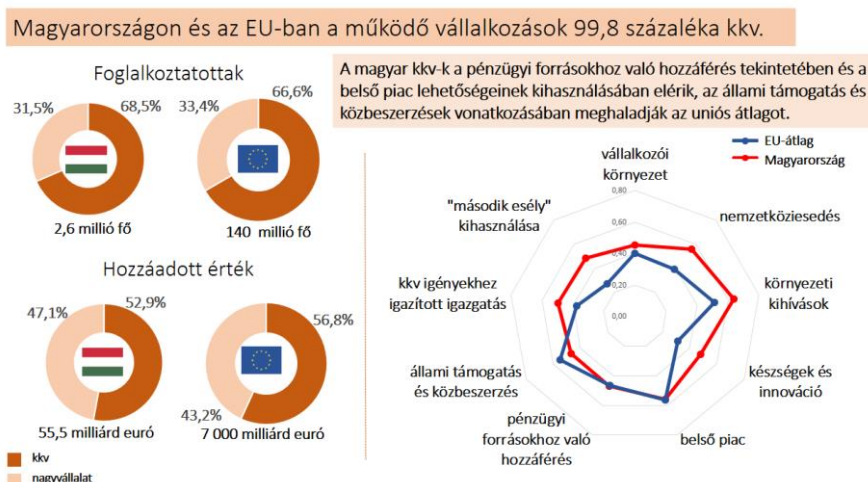
Az EU kiemelt hangsúlyt fektet az innovatív, kezdő (start-up) és felfutóban lévő (scale up) vállalkozások támogatására. A 2016-ban indított [kezdeményezés](#) három területen működtet programokat:

- az indulás és működés akadályainak lebontása,
- a partnerkeresés és hálózatépítés, és
- a finanszírozás területén.

Utóbbira példa a 2018. áprilisában felállított [VentureEU](#) páneurópai alap, melynek keretében 2,1 milliárd eurót fordítanak a vállalkozásokba irányuló kockázati-tőke-befektetések fellendítésére.

Az EU 2014-2020-as időszakra vonatkozó kutatás-fejlesztési és innovációs keretprogramja, a [Horizont 2020 új eszközt](#) vezetett be a kkv-k támogatására, és az ötlettől a piaci bevezetésig az innovációs lánc teljes folyamatában végigkíséri azokat. A 2018-2020-ra vonatkozó munkaprogram keretében várhatóan mintegy négy ezer, átütő ötletet megtestesítő terméket vagy szolgáltatást kifejlesztő és piacra vinni szándékozó kkv kap támogatást 1,6 milliárd euró értékben.

2. ábra: Magyar és uniós kkv adatok, 2016

A 2,3 milliárd euró költségvetésű [COSME](#) program a kkv-k forráshoz és könnyebb piacra jutását, kedvezőbb üzleti feltételek megteremtését, valamint a vállalkozói készségek és magatartásformák – elsősorban a fiatalok és a nők körében történő – fejlesztését támogatja.

HAZAI KKV-HELYZET, KIHÍVÁSOK

A működő vállalkozások több mint 99 százalékát kitevő **kis- és középvállalkozások jelentős, bár számarányuknál kisebb gazdasági súllyal vesznek részt a magyar gazdaság működésében.** A vállalkozási szférában a kkv-k foglalkoztatják a munkavállalók több mint kétharmadát, közel két millió főt, állítják elő a hozzáadott érték 43, a nettó árbevétel 42 százalékát és végzik el a vállalkozói beruházások 34 százalékát ([KSH, 2016](#)). A 2012 és 2016 közti időszakban az itt foglalkoztatottak száma 5,7, a hozzáadott érték 16,6 százalékkal emelkedett, utóbbi vonatkozásában 2016-18-ra további 10 százalékos növekedést várnak ([SBA Fact Sheet Hungary 2017](#)).

A kkv-k a vállalatokon belüli részarányuknál nagyobb mértékben vesznek részt a [munkahelyteremtésben](#), de csak egy részük képes érdemben növekedni. Leginkább az alacsony tőke és humán erőforrás igényű szolgáltató szektorban, valamint az építőiparban és a mezőgazdaságban működnek.

Számukhoz képest **exportképességük alacsony**, 2016-ban az összes hazai exportnak csak a 17 százalékát bonyolították le. A kkv-k közel fele (43 százalék) Budapesten és Pest megyében működik, ezt követően arányuk az Észak- és Dél-Alföldi régióban magasabb. A kkv-k által megtermelt bruttó hozzáadott érték 2013 és 2016 között folyamatosan nőtt, 2016-ban 8,1 ezer milliárd Ft volt ([KSH, 2017](#)).

A 2007-13-as uniós pénzügyi időszak 2 500 milliárd forintnyi gazdaságfejlesztési támogatásának egyik fő kedvezményezettje a kkv szektor volt. E forrásokat elsősorban kapacitásbővítésre használták fel, a szektor termelékenysége nem igazán javult. A jelenlegi költségvetési ciklus Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Programja keretében a kkv-k versenyképességét segítő, vissza nem térítendő támogatások és kedvezményes kölcsönök érhetők el. Kiemelendők a digitálisan összekapcsolt termelési rendszerekre, intelligens hálózatokra épülő, ipar 4.0 jellegű vállalati működést, digitalizációs tevékenységet,

automatizációs fejlesztéseket középpontba állító programok (GINOP-1.2.8-17, GINOP-3.2.6-8.2.4-17, GINOP-1.1.3-16), vagy a gyors növekedésű, ún. gazella vállalkozások komplex fejlesztéseinek támogatása (GINOP-1.2.7-17) vagy a vállalkozói és ipari inkubációs szolgáltatások fejlesztésének támogatása (GINOP-1.1.1-18).

Kihívások

A kkv szektor szereplői és a gazdaságpolitikai irányítás számos kihívással néz szembe a kkv-k vonatkozásában. Ezek közül néhány:

- A nagyvállalatokhoz képest a szektor **beruházási hajlandósága kicsi**, a megtermelt értékeknek kisebb arányát forgatják vissza tőkeakkumuláció formájában a gazdasági tevékenységbe.
- A kkv-k **fajlagos teljesítménymutatói alacsonyak**, az egy foglalkoztatottra jutó bruttó hozzáadott érték Magyarországon 2016-ban a kkv-k esetén 4 milliárd, a nagyvállalatoknál 10 milliárd Ft volt ([KSH, 2017](#)).
- Az eddigi uniós támogatások a szektort jellemző egyébként is alacsony termelékenységet nem javították. Magyarországon a **termelékenység** harmadannyi, mint az EU-ban: 16 200 euró/fő szemben az uniós 43 500 euró/fő értékkel. Az EU értékelése szerint ennek okai elsősorban a nagy adminisztratív terhek, a bonyolult adórendszer, az innováció és a megfelelő készségek hiányában is kereshetők.
- Jellemző az idegen nyelvtudás hiánya, ami hátráltatja a kkv-k exportképességének javulását. Egy felmérés szerint utóbbi sikerességében kiemelkedő szerepet játszik a vállalatvezetés hozzáállása (Éltető-Udvari, [2018](#)).
- A kkv-knál alacsony az együttműködés szintje, hiányzik a hálózatosodás, elégtelen az innováció, és kevésbé jellemzőek a vállalati szakmai továbbképzések. Emellett meglepően alacsony az igény a folyamatos informatikai fejlesztésekre (Chikán-Czakó-Wimmer, [2014](#)).

FINANSZÍROZÁS

A kkv szektor beruházási, működési forrásait a **saját pénzügyi eszközök, a tulajdonosi hitel, az állami és uniós támogatás, a hazai vagy külföldi hitelintézetektől felvett hitelek adják.** A kkv szektor finanszírozásában legnagyobb súllyal a hazai bankrendszeren keresztül felvehető hitelek játszanak szerepet.

A 2008-as válság után visszaesett vállalati hitelezés fellendítésére vezették be, deklaráltnan a kkv-k számára a **Növekedési Hitelprogramot (NHP)**, amely 2013 és 2017 között 2 800 milliárd forint értékben nyújtott hitelt 40 ezer vállalkozásnak segítve azok piaci pozícióit. Az MNB becslése szerint az NHP 2-2,5 százalékponttal járult hozzá a gazdasági növekedéshez az adott időszakban. A jegybank legfrissebb [adatai](#) szerint a kkv-k hitelállománya éves összevetésben 16, ezen belül a mikrovállalkozásoké 22 százalékkal nőtt. Problémát jelent viszont, hogy a hosszú lejáratú, és azon belül a

fix kamatozású hitelek aránya [alacsony](#). Míg 2015-ben az egy évnél hosszabb futamidejű kkv-forinthitelek 80 százaléka volt kamatfixált, addig az NHP kivezetése nyomán 2018-ra ez az arány 20 százalékra csökkent.

A 2016-ban indított **Piaci Hitelprogram (PHP)** a kkv-k piaci alapú hitelezésre történő visszaállását és a fenntartható gazdasági növekedés kkv-hitelezésén keresztül történő támogatását célozta meg. A bankok 2016-ban 300 milliárd forint értékben hiteleztek a kkv-k-nek e konstrukcióban, és 2017-ben is jelentősen [túteljesítették](#) a hitelezési vállalásukat (227 milliárd Ft). E program 2018 végén zárul.

A hosszú lejáratú, fix kamatozású hitelek visszaesését orvosolandó 2019. január 1-én indul a **Növekedési Hitelprogram Fix (NHP fix)**, melynek keretében három évnél hosszabb futamidejű, maximum évi 2,5%-os fix kamatozású beruházási hitelhez juthatnak a kkv-k, összesen 1 000 milliárd Ft értékben.

Források:

- [2004. évi XXXIV. törvény](#) a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról
- [SME Performance Review](#)
- [SBA Facts Sheets 2017](#)
- [Entrepreneurship and Small and medium-sized enterprises \(SMEs\)](#)
- [Annual report on European SMEs](#)
- [Magyarország 2017](#), KSH
- [A kis- és középvállalkozások helyzete hazánkban](#), 2016, KSH
- Chikán A.-Czakó E. - Wimmer Á.: Kilábalás göröngyös talajon, BCE, [2014](#).
- Holló E.– Marsalek S.: A kkv-k helyzete, versenyképesség, innováció és foglalkoztatás, in: Tudás és innováció a XXI. században, Liceum Kiadó, Eger, 2017.
- Csath Magdolna: Csak a kicsiket hibáztatják – [Magyar Hang, 2018. augusztus 3.](#)
- Januártól indul a Növekedési Hitelprogram Fix a kiszámítható kkv-hitelezés támogatására – [Novekedes.hu, 2018. szeptember 28.](#)
- Lakatosné Lukács Zsuzsanna: A KKV-k jelenlegi szerepe a magyar gazdaságban, a KKV szektortól elvárt fejlődés különös tekintettel a 2020 utáni évekre, [NGM, 2017. szeptember 14.](#)
- Banai Ádám – Pulai György: Hiányoznak a hosszú, fix kamatozású kkv-hitelek – [Mnb.hu, 2018. június](#)
- Benk Szilárd - Morvay Endre - Telegdy Álmos: KKV-k és nagyvállalatok: hogyan járulnak hozzá a munkahelyteremtéshez? – [Mnb.hu, 2018. március](#)
- Négyezer milliárd jut kkv-k fejlesztésére – [Piacésprofit.hu, 2018. június 20.](#)

Készítette: Kardos Krisztina
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486